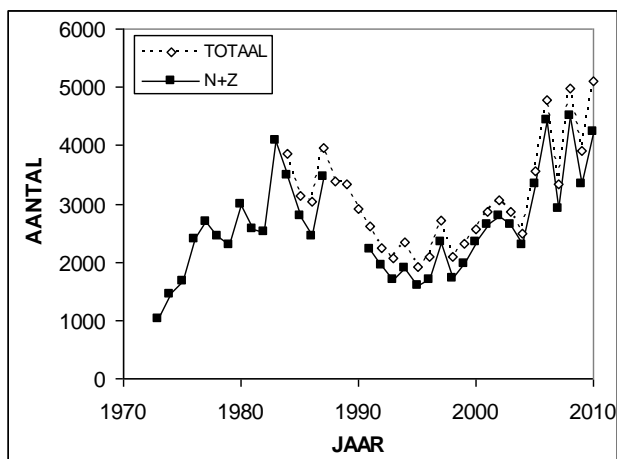

Het voorkomen van de Wilde Eend in de westelijke Eempolders

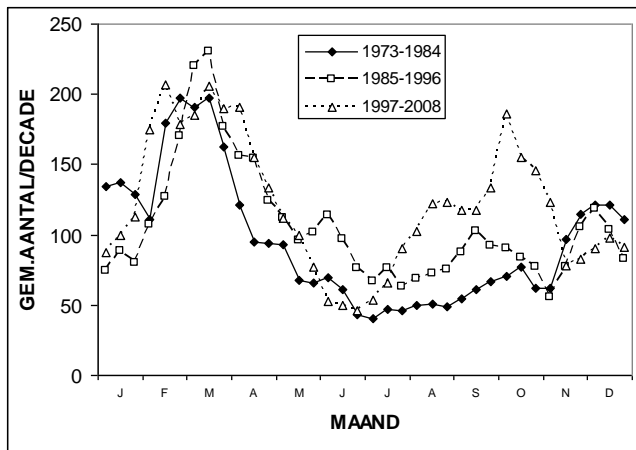
Behalve weiland vinden we in de Eempolders natuurlijk ook veel water in de vorm van vaarten, sloten en waaien. Het is dan ook niet vreemd dat er al van oudsher veel eenden in de polders voorkomen. Van die eenden is de Wilde Eend degene die in de meeste jaren in de grootste aantallen voorkomt en de enige eendensoort die eigenlijk nooit in een telling ontbreekt. We mogen dus aannemen dat de polders een zeer geschikt biotoop voor de Wilde Eend vormen, zowel in de broedtijd als daarbuiten.

Figuur 1 toont de totale aantallen waargenomen Wilde Eenden per jaar. We zien in de eerste jaren een sterke stijging (werden in de eerste jaren van de tellingen wel alle Wilde Eenden genoteerd?) tot begin jaren tachtig waarna de aantallen stabiliseren tot rond 1990. Dan zakken ze snel met ongeveer 40% en blijven tot eind jaren negentig op dat niveau hangen. In Nederland zijn geen bijzondere ontwikkelingen in die tijd, het ligt voor de hand dat er een relatie is met de landinrichting van 1990. Het is goed denkbaar dat in een netter ingerichte polder minder geschikte plekken voor eenden zijn. Eind jaren negentig zet een stijging in en tegenwoordig zijn de aantallen gemiddeld hoger dan ooit. Deze stijging gaat tegen de landelijke trend in en heeft dus waarschijnlijk een lokale oorzaak.

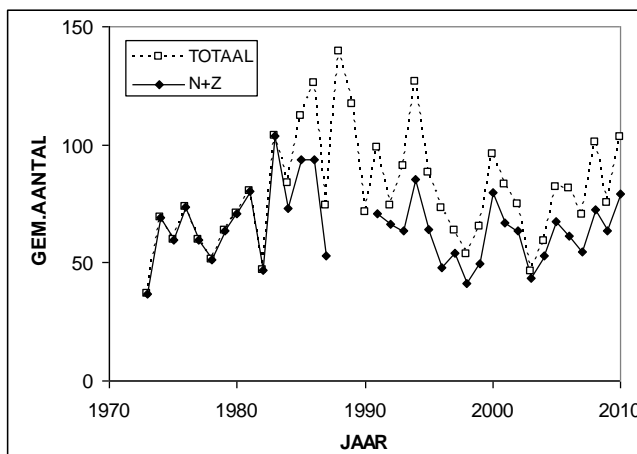
Figuur 1. Totaal aantal getelde Wilde Eenden per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oosterveen, de stippellijn de totale aantallen.

De verdeling over het jaar begint met een sterke stijging tot een piek rond maart, gevolgd door een ongeveer even sterke daling. Na het midden van het jaar lopen de aantallen in de eerste twee periodes van twaalf jaar geleidelijk weer op, maar in de laatste periode komt er een tweede piek in oktober.

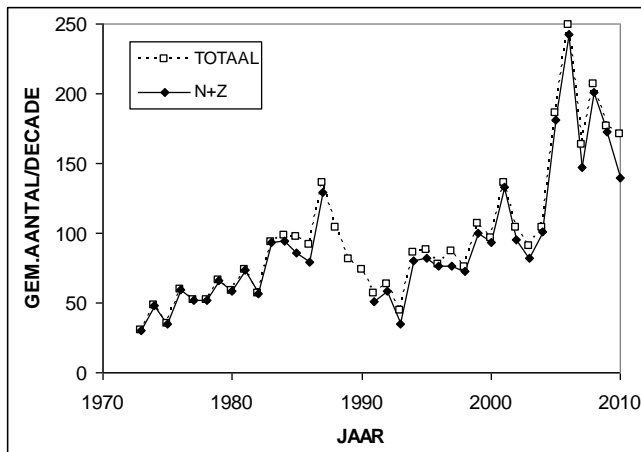
Figuur 2. Gemiddeld aantal Wilde Eenden per decade voor drie periodes van twaalf jaar.

Het is moeilijk om uit onze gegevens de ontwikkeling van de broedvogels te schatten. De Wilde Eenden die hier broeden zijn standvogels maar er is sprake van trek van vogels uit het noorden. De broedtijd begint bovendien al in maart en kan lang doorgaan. Als we de aantallen in mei en juni bekijken blijken de aantallen afgezien van wat schommelingen vrijwel constant te zijn. Het aantal eenden per hectare is in Noord en Zuid in deze tijd van het jaar ongeveer even groot, in de Oosterveen is het ruim een factor twee groter.

Figuur 3. Gemiddeld aantal Wilde eenden per decade voor mei-juni..

Intrigerend is de steeds grotere piek in augustus tot en met oktober. Zoals blijkt uit figuur 4 zien we hier een gestage toename die alleen onderbroken wordt door de dip rond 1990. Echte trek vanuit het noorden begint pas halverwege september, dus de piek moet minstens voor een deel uit Nederlandse vogels bestaan. Het gaat hier grotendeels om de ruitijd, waarin de Wilde Eenden slecht of niet kunnen vliegen. Daarom zoeken ze in die periode rustige plekken op waar ze veilig zijn voor allerlei gevaren. De toename zou dan kunnen betekenen dat de Eempolders in deze tijd van het jaar veiliger zijn geworden. De toename treedt zowel in het telgebied Noord als in Zuid op. In Noord ligt het reservaat, en daar zou het inderdaad wel eens rustiger kunnen zijn geworden. In Zuid tellen wij een deel van de Buitenpolder mee dat ook als reservaat wordt beheerd.

Figuur 4. Gemiddeld aantal Wilde eenden per decade voor augustus t/m oktober.

De piek in figuur 2 rond maart heeft waarschijnlijk betrekking op trekvogels. Veel eenden uit het noorden trekken naar of door Nederland. De Nederlandse broedvogels schijnen hoofdzakelijk in hun eigen omgeving te blijven. Hier valt op dat de verdeling over het jaar heel anders is dan in Nederland als geheel. Volgens de landelijke watervogeltellingen zijn de aantallen van november tot en met januari gemiddeld ongeveer even hoog, daarvoor en daarna zijn ze veel lager. In de Eempolders zijn de aantallen van november tot januari juist relatief laag. Ook dit verschil zou aan plaatselijke omstandigheden kunnen liggen. Er is echter ook een andere verklaring mogelijk. De landelijke cijfers zijn gebaseerd op tellingen in zogenaamde monitoring gebieden, waar de Eempolders niet bij horen. Deze gebieden zijn vooral grote wateroppervlakken. Onze resultaten zouden er op kunnen wijzen dat veel Wilde Eenden na januari Nederland niet verlaten maar van de grote wateren naar weidegebieden trekken die buiten de monitoring vallen. Uiteraard zijn voor een bevestiging van deze veronderstelling gegevens over de seizoensverdeling uit andere weidegebieden nodig. Zulke gegevens heb ik nog niet kunnen vinden.

Referenties

- Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken, J, (red.) 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Roomen M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2009 Watervogels in Nederland 2007/2008. SOVON-monitoringrapport 2009/02, Waterdienstrapport 2009.020. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.